

A BŐS-NAGYMAROS ÜGY

(előadás kivonata, 2017. január)

A szavazat maximalizálásban érdekelt politikai pártok a Bős-Nagymaros ügyet a rendszerváltás óta tabuként kezelik, szőnyeg alá söprik. A hibás döntésekből eredő hatalmas gazdasági és ökológiai károkat azonban a mai napig nem hevertük ki, miközben a külföldi tanácsadók segítségével kidolgozott professzionális színvonalú vízlépcső ellenes propaganda a mai napig hatásosan működik. Ha azonban alaposabban elemezzük a hamis propaganda jelszavakat, rájöhethetünk, hogy az ezekben szereplő állítások célja nem más, mint az emberek tudatos félrevezetése. Lássuk a Bős-Nagymaros ügygel kapcsolatos legnagyobb hazugságokat:

1) Gyakran hallottuk, hogy a nagymarosi vízlépcső gigantomániás sztálinista nagyberuházás lett volna. A Dunakanyarban építendő vízlépcsőről azonban már 1938-ban határozat született, vitéz nagybányai Horthy Miklós jóváhagyásával. Ami pedig a gigantomániát illeti, a világban akad vízerőmű 25-ször nagyobb duzzasztási magassággal, és 100-szor nagyobb teljesítménnyel, a nagymarosi létesítményt pedig legfeljebb a „futottak még” kategóriába lehetne besorolni.

2) Egy másik érv az volt, hogy síkvidéken nem lehet vízerőművet építeni, mert ott lassan folyik a víz. Nagymaros környéke azonban nem síkvidék. Ausztriában hasonló környezeti adottságok mellett a nagymaroshoz hasonló tíz vízerőmű működik, ezek együttes teljesítménye közel azonos a paksi atomerőmű teljesítményével. Az erőmű teljesítményét pedig nem a vízfolyás sebessége, hanem a vízhozam és az esés magasság szorzata határozza meg. A duzzasztógát előtt a vízfolyás lelassul, gyakorlatilag meg is áll, esetleg tó alakul ki (pl. Tisza tó), amelyből a szintkülönbségnek és a víz utánpótlásnak (vízhozamnak) megfelelő mértékben alakul át villamos energiává a víz potenciális energiája.

3) Gyakori érv volt, hogy a vízerőmű tönkreteszi a természeti környezetet. Ennek ellentmond, hogy Bécs alatt, Freudenaunál épült meg, Nagymaroshoz hasonló környezetben, Natura-2000 természetvédelmi területen, egy olyan vízerőmű, amelynek a paraméterei azonosak a tervezett nagymarosival. Nem történt természeti kár, sőt tisztább lett a víz és gazdagodott az élővilág.

4) Gyakran hallhattuk, hogy a nagymarosi vízlépcső tönkretette volna a táj szépségét. A vízlépcsőről készült látványtervek alapján azonban a tervezett vízlépcső esztétikai megjelenése összemérhető bármelyik budapesti híddal. Ráadásul igazi hídként kötötte volna össze a Duna két partját, és fellendíthette volna a kerékpáros turisztikát a Dunakanyarban.

5) Egy „szakmai” ellenérv szerint az erőmű csúcsra járatása során a hatalmas vízszint ingadozás veszélyeztette volna az ivóvíz bázist. Csúcsra járatás esetén azonban a vízszint ingadozás kb. 40 cm lett volna, szemben a Duna jelenlegi, 20-szor nagyobb, 8 méter körüli éves átlagos természetes vízszint ingadozásával, ennek ellenére a csúcsra járatásról le is mondtak.

6) A vízlépcső ellenes propaganda szerint a szlovákok jogtalanul terelték el a Dunát, ezért a hágai pert megnyertük, azonban a szlovákok nem hajlandók a vízhozam jogos részét az Öreg Duna mederbe eresztetni. Bár a Hágai Nemzetközi Bíróság az 1997. szeptember 25. napon közzétett ítéletében mindkét felet elmarasztalta egyes felróható mulasztásokban, azonban a pert minden igazán fontos kérdésben elveszítettük. Az ítélet szerint Magyarországnak nem volt joga felmondani a szerződést, és nem volt joga leállítani a nagymarosi beruházást, miközben Csehszlovákiának joga volt megvalósítani a C változatot. [Ítélet, 155. fejezet, I. pont, A., B., és D. bek.]

7) A hivatalos propaganda szerint 1992-ben azért kellett megtiltani a Dunakilitinél megépült duzzasztómű üzembe helyezését, mert károsította volna az Öreg Duna ökológiai állapotát. Az „Öreg Duna” azonban nem természetes képződmény, hanem mesterséges hajózó csatorna, első, kisebb része 1763-1787 között épült, nagyobb része 1867 után. A duzzasztómű eredeti funkciója a vízmegosztás szabályozása magyar területen. Mivel nem helyeztük üzembe, a szlovákok megépítették és üzembe helyezték Dunacsúnynál, szlovák területen, egy másik duzzasztóművet (ún. C. változat). Ezzel átengedtük a vízmegosztás szabályozását a szlovák félnek. A következményeket ismerjük: Az Öreg Duna ökológiai állapota tényleg romlik, miközben parttalan vitatkozás zajlik a szlovák féllel, és ez az ott élő magyar kisebbség helyzetét is megnehezíti.

8) Gyakran halljuk, hogy a nagymarosi erőmű beruházás gazdaságtalan lett volna, mivel a volumenéhez mérten kevés áramot termelne. A nagymarosival műszakilag azonos Bécs-Freudenau erőmű éves áramtermelése azonban több mint 1000 GWh, ami megfelel félmillió magyar háztartás áram-fogyasztásának, lakásonként 2000 kWó éves fogyasztással számolva. Az osztrák beruházás 15 év alatt térült meg, ez ma a legolcsóbb villanyáram Ausztriában. A nagymarosi erőmű ugyanezt a teljesítményt nyújtotta volna, ha megépül.

9) Gyakran hallottuk, hogy a vízlépcső fokozza az árvíz veszélyt. Ez sem felel meg a valóságnak. Normális körülmények esetén a vízlépcső felett a vízszint stabilizálódik, árhullám közeledésekor pedig le lehet apasztani a duzzasztógát felett a vízszintet, helyet csinálva a közeledő többlet víztömegnek, mérsékelve az árvíz hatását.

10) Gyakran hangoztatott hivatalos propaganda szerint 1992-ben azért kellett felmondani a vízlépcső szerződést, és lebontani a megépült részeket, mert a beruházás befejezése hatalmas gazdasági teher lett volna az országnak. 1986-ban azonban megállapodás történt osztrák vállalkozókkal, hogy fedezik a nagymarosi beruházás befejezését, a ráfordított összeg törlesztése pedig csak az erőmű üzembe helyezése után válik esedékessé, 20 év alatt, természetben, áram exporttal. A hitel jelentős részét több részletben átvettük, elköltöttük, majd a szerződést felbontottuk, a megépült részeket lebontottuk. A vízlépcső szerződés felmondása miatt hatalmas kártérítési kötelezettség lépett fel az osztrák és szlovák féllel szemben, és ha ehhez még hozzá adjuk a Szigetközben a magyar félnek felróható ökológiai károkat, valamint a jelentős, olcsó, környezetbarát áramtermelő kapacitásról való lemondást, a gazdasági kár akkorára becsülhető, amennyiből hitel nélkül meg lehetne építeni az új atomerőművet.

A tisztázatlan helyzetet előbb-utóbb meg kell oldani. Vízlépcsőkre szükség lesz, mert az éghajlatváltozás miatt egyre több mezőgazdasági területet kell majd öntözni, és ehhez a folyókat duzzasztani kell. És azért is, mert a hajózási útvonalakra vonatkozó nemzetközi szerződések betartását az EU ki fogja kényszeríteni, ami nem is baj, mert a hajózási útvonalak magyar szakaszának rendbetétele javítani fogja az ország versenyképességét. Az sem elhanyagolható szempont, hogy a vízenergia a legmegbízhatóbb, és legolcsóbb „megújuló” energia.

Dr. Héjjas István